

PIHRB Working Paper nr 1/2015

*Krajowy Punkt Kontaktowy OECD w Polsce
Stan obecny i rekomendacje*

Beata Faracik, LL.M.

październik 2015

Polski Instytut
Praw Człowieka
i Biznesu

Krajowy Punkt Kontaktowy OECD w Polsce Stan obecny i rekomendacje

Beata Faracik, LL.M.

Abstrakt

Niniejsze opracowanie zostało przygotowane na potrzeby warsztatu dla organizacji pozarządowych nt. biznesu i praw człowieka zorganizowanego w dniu 26-27.10.2015 we współpracy z Ambasadą Królestwa Niderlandów i Krajowym Punktem Kontaktowym OECD (KPK OECD) w Polsce i pod patronatem honorowym Rzecznika Praw Obywatelskich.

Ma ono na celu:

- przedstawienie aktualnego stanu funkcjonowania KPK OECD w Polsce,
- wskazanie dobrych praktyk dot. zasad funkcjonowania i struktury KPK OECD na świecie oraz rekomendacji OECD Watch w tym zakresie,
- przedstawienie rekomendacji dot. działań, jakie należy podjąć, by poprawić efektywność funkcjonowania KPK OECD w Polsce.

Stanowi ono także propozycję skierowaną przez Polski Instytut Praw Człowieka i Biznesu odnośnie przygotowania stosownych szczegółowych założeń reformy, a także – w razie dalszego zainteresowania – studiów i analiz towarzyszących.

SPIS TREŚCI

Abstrakt.....	1
Krajowe Punkty Kontaktowe OECD. Wprowadzenie.....	3
Krajowy Punkt Kontaktowy OECD w Polsce	8
Dobre praktyki dotyczące funkcjonowania i struktury KPK OECD	14
Rekomendacje dotyczące poprawy efektywności funkcjonowania KPK OECD w Polsce	17

Krajowe Punkty Kontaktowe OECD. Wprowadzenie

Jednym z kluczowych standardów społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw (CSR – *Corporate Social Responsibility*), odnoszących się do odpowiedzialnego prowadzenia biznesu, są Wytyczne OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych (dalej: Wytyczne OECD)¹. Stanowią one zbiór zasad i norm odpowiedzialnego zachowania przedsiębiorstw, spójnych z przepisami prawa, obejmujących w sposób kompleksowy:

- relacje pracownicze i przemysłowe,
- dostęp do informacji,
- prawa człowieka,
- ochronę środowiska,
- zwalczanie korupcji,
- ochronę konsumentów,
- naukę i technologię,
- konkurencję,
- kwestie podatkowe.

Wytyczne są kierowane przez rządy do przedsiębiorstw wielonarodowych², a więc takich, których działalność posiada jakiś aspekt zagraniczny. Odnoszą się także do firm/spółek zależnych, dostawców, poddostawców, franczyzobiorców oraz innych partnerów biznesowych firm międzynarodowych. Są to zalecenia kierowane przez rządy do firm mających siedzibę na terenie państw członkowskich OECD oraz na terenie tych państw, które zadeklarowały przestrzeganie Wytycznych OECD. Stosowanie Wytycznych wspiera zapewnienie zgodności działań przedsiębiorstw i wzmocnienie podstaw wzajemnego zaufania pomiędzy przedsiębiorstwami a ich interesariuszami, w tym społecznościami lokalnymi, partnerami społecznymi i organizacjami pozarządowymi.

¹ Tekst Wytycznych OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych jest dostępny w języku polskim na stronie http://www.paiz.gov.pl/files/?id_plik=18475.

² Według OECD przedsiębiorstwa wielonarodowe to przedsiębiorstwa działające we wszystkich sektorach gospodarki i zazwyczaj zrzeszające spółki lub inne podmioty utworzone w kilku państwach w sposób umożliwiający im koordynację działań w różnorodny sposób. Chociaż jedna lub więcej jednostek może mieć istotny wpływ na działanie innych, stopień autonomii poszczególnych jednostek w obrębie przedsiębiorstwa może być różny dla różnych przedsiębiorstw wielonarodowych. Mogą one stanowić własność prywatną, państwową lub mieszaną. Wytyczne kierowane są do wszystkich jednostek wchodzących w skład przedsiębiorstwa wielonarodowego (spółki matki i/lub jednostek lokalnych). Stosownie do rzeczywistego podziału odpowiedzialności od wszystkich jednostek oczekuje się współpracy i wzajemnego wsparcia w celu ułatwienia przestrzegania Wytycznych (Wytyczne OECD, pkt. 1 Koncepcje i zasady, ppkt. 4). Za: http://www.paiz.gov.pl/kpk_oecd/o_wytycznych_oecd.

Przyjęte w 1976 r., jako załącznik do Deklaracji OECD w sprawie inwestycji międzynarodowych i przedsiębiorstw wielonarodowych, Wytyczne OECD były już kilkakrotnie uaktualniane – po raz ostatni w 2011 roku, kiedy to dodano do nich rozdział IV poświęcony prawom człowieka. Z kolei jeszcze w 2000 roku rządy krajów, które zadeklarowały przestrzeganie Wytycznych, zobowiązały się do utworzenia Krajowych Punktów Kontaktowych OECD (dalej KPK OECD; ang. *National Contact Points*; NCPs), których zadaniem jest promowanie i zapewnienie przestrzegania Wytycznych OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych. Wyposażone są one także w możliwość rozpatrywania zawiadomień o podejrzeniu naruszenia Wytycznych OECD przez przedsiębiorstwa, określanych potocznie mianem skarg do KPK. Aktualnie Krajowe Punkty Kontaktowe funkcjonują w 45 krajach³, w tym we wszystkich 34 krajach należących do OECD⁴. Warto podkreślić, że mechanizm skargowy funkcjonujący w oparciu o KPK OECD jest uznawany za jeden z rodzajów pozasądowych, państwowych mechanizmów rozwiązywania sporów i dochodzenia sprawiedliwości, o których mowa w Wytycznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka.⁵

System promocji Wytycznych OECD jest wspierany dodatkowo przez szereg narzędzi opracowanych przez OECD, jak np. The OECD Risk Awareness Tool for Multinational Enterprises in

³ <http://mneguidelines.oecd.org/ncps/>.

⁴ <http://www.oecd.org/about/membersandpartners/list-oecd-member-countries.htm>.

⁵ Wytyczne ONZ dotyczące biznesu i praw człowieka przyjęte w 2011 r. wskazują, jak poprzez:

- 1) działania państwa w zakresie zapewnienia ochrony praw człowieka (*state duty to protect*),
- 2) działania przedsiębiorstw w zakresie przestrzegania praw człowieka (*corporate responsibility to respect*),
- 3) sądowe i pozasądowe, państwowe i pozapaństwowe mechanizmy rozpatrywania skarg (*access to remedy*) zapewnić społecznie odpowiedzialne działanie przedsiębiorstw i przyczynić się do zminimalizowania ich negatywnego wpływu na bliższe i dalsze otoczenie.

Polska wyraziła swoje poparcie dla UN Guiding Principles on Business and Human Rights: Implementing the United Nations “Protect, Respect and Remedy” Framework (tzw. Wytyczne ONZ; <http://www.business-human-rights.org/media/documents/ruggie/ruggie-guiding-principles-21-mar-2011.pdf>); współsponsorując w 2011 r. przyjętą jednogłośnie przez Radę Praw Człowieka ONZ rezolucję A/HRC/17/4.

Wytyczne ONZ dot. biznesu i praw człowieka stanowią:

„25. W ramach obowiązku ochrony przed naruszeniami praw człowieka w związku z działalnością przedsiębiorstw państwa muszą podjąć odpowiednie kroki, aby, jeśli naruszenia takie mają miejsce na ich terytorium i/lub w obrębie ich jurysdykcji, tym, których dotknie takie naruszenie, zapewnić, poprzez odpowiednie środki i mechanizmy sądowe, administracyjne, legislacyjne i inne, dostęp do skutecznych środków zaradczych i naprawczych.”

Dodatkowo komentarz do Wytycznej nr 25 podkreśla, że „Państwowe mechanizmy rozpatrywania skarg mogą być zarządzane przez instytucję lub agendę państwa lub przez organ niezależny, na mocy ustawy lub konstytucji.

Mechanizmy te mogą stanowić część systemu sądowego lub być umiejscowione poza nim. W niektórych mechanizmach poszkodowani zaangażowani są bezpośrednio w dochodzenie zadośćuczynienia, w innych to pośrednik dochodzi zadośćuczynienia w ich imieniu. Przykłady obejmują sądy (zarówno w postępowaniach cywilnych, jak i karnych), sądy pracy, krajowe instytucje praw człowieka, **Krajowe Punkty Kontaktowe OECD działające w ramach wytycznych dla przedsiębiorstw międzynarodowych Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju**, biura rzeczników praw obywatelskich i biura skarg prowadzone przez administrację rządową.” (za: [Wytyczne dotyczące praw człowieka i biznesu. Wdrażanie Dokumentu Ramowego ONZ „Chronić, szanować i naprawiać”](#), Polski Instytut Praw Człowieka i Biznesu, Częstochowa 2014, http://pihrb.org/wp-content/uploads/2014/10/Wytyczne-ONZ-UNGPs-BHR-PL_web_PiHRB.pdf; s. 40–41).

Weak Governance Zones⁶, które mają na celu pomoc przedsiębiorstwom w prowadzeniu działalności gospodarczej w sposób zgodny z Wytycznymi.

Zawiadomienia o naruszeniu Wytycznych OECD przez przedsiębiorstwa (skargi)

Zgodnie z Wytycznymi OECD możliwe jest zgłoszenie do KPK OECD zawiadomienia o podejrzeniu naruszenia tychże Wytycznych przez przedsiębiorstwo wielonarodowe. W takiej sytuacji KPK będzie wspierać wypracowanie polubownego rozwiązania sytuacji, często w oparciu o proces mediacji.

Co istotne, zgłoszenie może dotyczyć aktualnej sytuacji, wydarzeń z przeszłości, do których firma nie odniosła się, ale także sytuacji, która zagraża naruszeniem Wytycznych.

Zawiadomienia o naruszeniu Wytycznych OECD przez przedsiębiorstwa (skargi) mogą być wnoszone do KPK OECD nie tylko przez osoby poszkodowane, ale i organizacje pozarządowe czy związki zawodowe. Niezależnie od tego, kto wnosi skargę, KPK OECD ma obowiązek przyrzeć się sprawie i o ile jest ona zasadna, rozpocząć mediacje między firmą a poszkodowanymi. Celem mediacji jest znalezienie polubownego rozwiązania problemu. Zaangażowanie KPK powinno być niezależne od punktów widzenia stron i ma na celu doprowadzić do porozumienia, zapewnienia odszkodowania i zadośćuczynienia oraz wypracowania nowych, lepszych rozwiązań na przyszłość. Po konsultacji z zainteresowanymi stronami KPK OECD podaje do wiadomości publicznej wyniki postępowania mediacji, o ile zachowanie ich poufnego charakteru nie służy bardziej skuteczności realizacji Wytycznych i interesom wszystkich stron.

Jeśli porozumienia nie uda się osiągnąć (np. z powodu odmowy przez firmę udziału w mediacjach), mimo że KPK nie ferują wyroków, mogą one jednak przeprowadzić dochodzenie i na tej podstawie wydać oświadczenie, tj. opublikować swoje stanowisko, w którym wskazują, czy w opinii KPK doszło do naruszenia Wytycznych, czy nie. Niektóre KPK OECD, np. duński i kanadyjski⁷, wyposażono w konkretne narzędzia, aby niejako wymusić na firmach zaangażowanie w proces.

Mimo że skargi mogą być wnoszone przez inne podmioty niż osoba bezpośrednio poszkodowana, 21 spośród 46 istniejących KPK OECD, w tym polski KPK OECD, nigdy nie rozpatrywało skargi zgłoszonej przez organizacje pozarządowe. Gdy przyjrzymy się strukturze spraw zarejestrowanych w bazie OECD Watch case database⁸, zauważymy, że np. do brytyjskiego KPK OECD organizacje

⁶ Narzędzie The OECD Risk Awareness Tool for Multinational Enterprises in Weak Governance Zones zostało opracowane w odpowiedzi na prośbę poczynioną podczas Szczytu G8 w 2005 roku oraz w raporcie UN Expert Panel's report on illegal exploitation of natural resources in the Democratic Republic of Congo z 2002 r., i przyjęte przez Radę OECD w czerwcu 2006 r. Ma ono wspierać przedsiębiorstwa, które chcą inwestować w krajach, których rządy nie chcą lub nie są w stanie wywiązać się ze swoich zobowiązań w zakresie praw człowieka. Więcej na stronie: <http://www.oecd.org/daf/inv/mne/weakgovernancezones-riskawarenesstoolformultinationalesterprises-oecd.htm>.

⁷ http://www.international.gc.ca/trade-agreements-accords-commerciaux/ncp-pcn/index.aspx?lang=eng&menu_id=1&menu=R.

⁸ <http://oecdwatch.org/cases>.

pozarządowe zgłosiły 66 skarg, do amerykańskiego – 8, nowozelandzkiego – 7, zaś kanadyjskiego oraz holenderskiego – po 5 (na 198 spraw zarejestrowanych w bazie).⁹

Wykorzystanie przez środowiska pozarządowe w różnych krajach w tak nierównym stopniu potencjału, jaki daje możliwość skierowania sprawy do rozpatrzenia przez KPK OECD, wynika po części z różnego poziomu świadomości istnienia Wytycznych OECD i KPK OECD, po części zaś z różnej oceny efektywności działania danego KPK OECD, poziomu zaufania do jego bezstronności i sprawności czy niezależności w rozpatrywaniu zgłoszonych spraw, jak również sprawności w przeprowadzaniu postępowań i przewidywalności procedury.

Wydaje się, że skarga do KPK OECD to narzędzie niewykorzystane przez polskie organizacje pozarządowe, mimo że jego użycie może wpłynąć nie tylko na rozwiązanie jednostkowej sprawy konkretnej osoby, ale i mieć szersze oddziaływanie. Należy jednak pamiętać, że mechanizm rozpatrywania skarg przez KPK OECD jest oparty na mediacji i poziom zaufania stron oraz skuteczność w polubownym rozwiązywaniu sporów ma tutaj kluczowe znaczenie. Podobnie jak dochowywanie przez KPK OECD terminów zawartych w procedurze. Jeśli strona musi czekać przez pół roku na odpowiedź, którą powinna otrzymać w ciągu 10–14 dni, w większości przypadków po prostu zrezygnuje z mediacji i polubownego rozwiązania sporu i zdecyduje się skierować sprawę do sądu.

OECD Watch, które poddało analizie 250 spraw z pierwszych 15 lat funkcjonowania KPK OECD we wszystkich krajach należących do OECD i 11 krajach niezrzeszonych¹⁰, ustaliło w oparciu o szereg czynników zidentyfikowanych w trakcie badania i opisanych w raporcie, że niestety potencjał KPK OECD do bycia skutecznym forum rozwiązywania sporów, umożliwiającym dostęp do sprawiedliwości osobom poszkodowanym przez firmy bez konieczności uciekania się do drogi sądowej, nie jest wykorzystywany, zaś KPK OECD nie wypełniają w pełni powierzonej sobie roli instytucji zwiększających efektywność Wytycznych OECD¹¹. Na podstawie wniosków z przeprowadzonej analizy OECD Watch podkreśla, że aby KPK OECD mogły pełnić skutecznie i sprawnie swoją funkcję, należy wprowadzić szereg praktycznych rozwiązań, m.in.:

- struktura KPK powinna obejmować niezależną Radę posiadającą umocowanie do rozpatrywania skarg i podejmowania decyzji lub Komitet Sterujący posiadający umocowanie do sprawowania nadzoru nad KPK. Zaleca się także, by w skład takiego ciała wchodziły niezależne, cieszące się autorytetem osoby oraz by w równym stopniu były w nim reprezentowane wszystkie grupy interesariuszy (związki zawodowe, biznes, organizacje pozarządowe);
- KPK powinien posiadać niezbędną do efektywnego funkcjonowania kadrę i budżet, umożliwiające realizację zobowiązań nałożonych na KPK na mocy Wytycznych OECD;

⁹ OECD Watch, Proposal for strategic focus areas for the Danish Mediation and Complaints-Handling Institution for Responsible Business Conduct, 19 January 2015, http://oecdwatch.org/publications-en/Publication_4180/, s. 3

¹⁰ http://www.paiz.gov.pl/kpk_oecd.

¹¹ J. Wilde Ramsing; V. Sandjojo, K.M.G. Genovese, Daniel, C., Remedy Remains Rare, SOMO czerwiec 2015, http://oecdwatch.org/publications-en/Publication_4201/at_download/fullfile.

- ze stwierdzeniem naruszenia Wytycznych OECD przez przedsiębiorstwo powinny wiązać się konkretne materialne – w tym finansowe – konsekwencje, aby zniechęcać firmy do ponownego naruszania Wytycznych oraz działać odstrasżająco na innych;
- należy regularnie przeprowadzać tzw. *peer reviews* wszystkich KPK OECD, zaś zalecenia wydawane na ich podstawie powinny być wdrażane przez odpowiednie instytucje.¹²

¹² J. Wilde-Ramsing; V. Sandjojo, K.M.G Genovese, C. Daniel, *Remedy Remains Rare*, SOMO czerwiec 2015, http://oecdwatch.org/publications-en/Publication_4201/at_download/fullfile; Section Call to Action, s. 7.

Krajowy Punkt Kontaktowy OECD w Polsce

W Polsce KPK OECD działa od 2001 roku w ramach struktur Polskiej Agencji Informacji i Inwestycji Zagranicznych, jednak mimo niemal 15 lat istnienia nie wyrobił sobie w kraju mocnej, rozpoznawalnej pozycji.¹³

Jednym z największych wrogów polskiego KPK jest bardzo niska znajomość Wytycznych OECD wśród społeczeństwa, w tym przedsiębiorców. Podczas konferencji „Biznes, który zmienia świat” zorganizowanej przez Forum Odpowiedzialnego Biznesu w dniu 20 października 2015 jedynie kilkoro na ponad 100 osób – przedstawiciele biznesu i osób zainteresowanych problematyką społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw – wskazało, że Wytyczne OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych są im znane, mimo że było to środowisko teoretycznie zainteresowane problematyką odpowiedzialnego postępowania biznesu. Także dla większości polskich organizacji pozarządowych Wytyczne OECD to nadal *terra incognita*.

Piętą achillesową polskiego KPK OECD jest jego słaba pozycja w administracji publicznej i ulokowanie w Polskiej Agencji Informacji i Inwestycji Zagranicznych¹⁴ (Invest in Poland), a więc instytucji, która jest rozliczana z ilości pozyskanych inwestycji, co wydaje się w pierwszym momencie stać w sprzeczności z zadaniem, jakie jest przypisane KPK OECD, tj. monitorowania poszanowania Wytycznych OECD i rozpatrywania skarg na działalność firm wielonarodowych, a więc potencjalnie właśnie owych inwestorów, których PALiIZ stara się zachęcić do zaangażowania w Polsce. Funkcjonowanie KPK nie ułatwia niewielki, jak na potrzeby efektywnie działającego KPK OECD, budżet (poniżej €5000/rok)¹⁵, szczególnie jeśli uwzględnimy, że w jego ramach KPK ma za zadanie nie tylko promować Wytyczne OECD (organizacja i udział w seminariach, konferencjach, publikowanie polskiej wersji Wytycznych itp.) czy uczestniczyć w kwartalnych spotkaniach i konsultacjach KPK OECD, ale i prowadzić mediacje, z którymi wiążą się zarówno koszty honorarium mediatora, jak i koszty podróży ich uczestników.

Na to, że aktualnie KPK OECD w Polsce *de facto* nie spełnia swojej roli mediacyjnej, a jego działania ograniczają się do promowania, w niewielkim zakresie – ze względu na ograniczone środki, Wytycznych OECD, ma też wpływ sytuacja kadrowa KPK OECD. Rolę KPK OECD pełni bowiem jeden pracownik PALiIZ i to w niepełnym wymiarze godzinowym. Przy aktualnej strukturze rotacja kadry zawsze będzie skutkować przerwaniem ciągłości działań, ponieważ nowe osoby przejmujące dane *dossier* będą potrzebować czasu, aby wdrożyć się w ten nowy dla siebie obszar, zgłębić Wytyczne i rozpatrzyć skargę, co samo w sobie jest niezwykle obciążającym zadaniem, gdy uwzględnimy, że to na jednej osobie, która niekoniecznie musi posiadać niezbędną wiedzę

¹³ http://www.paiz.gov.pl/kpk_oecd.

¹⁴ www.paiz.gov.pl.

¹⁵ http://www.paiz.gov.pl/files/?id_plik=22214.

merytoryczną o obszarze, w którym zarzucane jest przedsiębiorstwu naruszenie Wytycznych OECD, spoczywa konieczność podjęcia wiążącej decyzji o tym, czy doszło do naruszenia Wytycznych, czy nie.

Dlatego zasadne wydaje się zwiększenie liczby osób zapewniających obsługę administracyjną KPK OECD oraz wprowadzenie wzorem holenderskiego, norweskiego czy duńskiego, uznawanych za najbardziej efektywne i skuteczne KPK OECD, dodatkowego ciała – czy to w formie Rady Ekspertów czy też Komitetu Sterującego lub Rady Konsultacyjnej, do którego zadań należałoby rozpatrywanie kwestii merytorycznych skargi i dokonywanie oceny, czy doszło do naruszenia Wytycznych, czy nie. Takie rozwiązanie nie tylko zwiększyłoby postrzeganie decyzji KPK OECD jako niezależnych i bezstronnych, ale i wzmocniło reputację tej instytucji, a także zdjęło z pojedynczego pracownika PAIilZ ciężar decydowania o naruszeniu Wytycznych OECD. A warto uwzględnić, że obawa pojedynczej osoby przed odpowiedzialnością za decyzję także może mieć wpływ na efektywność i decyzyjność KPK OECD.

Utworzenie niezależnego, częściowo przynajmniej, zewnętrznego i eksperckiego ciała konsultacyjnego lub sterującego sprawiłoby także, że osadzenie KPK OECD w PAIilZ przestałoby mieć znaczenia z punktu widzenia niezależności i bezstronności. Tym bardziej, że wbrew pozorom istnienie instytucji, do której trafiają skargi na naruszenia Wytycznych OECD, w tym praw człowieka, wcale nie jest sprzeczne z ideą przyciągania inwestycji do kraju. Nie chodzi przecież o to, żeby zainteresować inwestycjami w Polsce firmę, która będzie naruszać zasady ochrony konsumentów, stosować praktyki korupcyjne i unikać opodatkowania poprzez nadużywanie np. mechanizmu cen transferowych, czy naruszając prawa człowieka i zasady zdrowej konkurencji, ponieważ takie firmy nie tylko nie wnoszą wiele czy to do budżetu, czy ogólnego rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności, ale wręcz generują koszty obciążające budżet państwa (np. koszt leczenia osób, które poniosły uszczerbek na zdrowiu w wyniku niestosowania przez firmę zasad BHP).

Tego rodzaju zmiany musiałyby pociągnąć za sobą zwiększenie budżetu, w tym na honoraria dla mediatorów i np. zwrot kosztów udziału w posiedzeniach danego ciała jego uczestnikom czy też wynagrodzenia dla ekspertów (o ile ich rola nie byłaby rolą *pro bono*). Zważywszy, że na poziomie OECD powstało stanowiska Managera ds. Koordynacji KPK OECD, a przedstawiciele KPK OECD zaczęli brać udział w posiedzeniach i pracach różnych ciał także na poziomie UE, np. Grupy Wysokiego Szczebla ds. CSR, jak również w pracach na poziomie ONZ dot. zwiększenia efektywności dochodzenia sprawiedliwości i zadośćuczynienia przez osoby pokrzywdzone przez przedsiębiorstwa, można się spodziewać, że zainteresowanie i presja na KPK OECD będą stale wzrastać i niepodjęcie działań wzmocniających tę instytucji obecnie może mieć negatywne konsekwencje w przyszłości.

Obraz KPK OECD w Polsce i jego funkcjonowania nie byłby jednak pełen bez zaprezentowania także pozytywnych jego elementów. Na korzyść KPK OECD można m.in. zaliczyć przejrzyste,

zaktualizowane w 2013 r. procedury¹⁶, możliwość wniesienia sprawy bez ponoszenia kosztów (przynajmniej na początkowym etapie), jak również działania podejmowane od 2013 r., aby zapewnić choćby minimalne środki na pokrycie kosztów mediacji (m.in. wynagrodzenie mediatora), tak aby koszty te nie obciążały stron postępowania.

Zważywszy, że w niektórych krajach pozyskanie informacji o KPK OECD nie jest zbyt łatwe, gdyż nie ma ona formy elektronicznej i nie zawsze jest zamieszczona w internecie, godny odnotowania jest fakt, że KPK OECD w Polsce posiada przejrzystą, zawierającą wszystkie kluczowe informacje stronę internetową, a osoby pełniące rolę KPK OECD w Polsce są otwarte na kontakt z wszystkimi interesariuszami i chętnie udzielają wyjaśnień i informacji. Bardzo pozytywnie należy także ocenić fakt, wcale nie tak oczywisty, że Wytyczne OECD są dostępne także w języku polskim, jak również dobrą jakość materiałów szkoleniowych oraz dostępność krótkich informacji o Wytycznych OECD i procedurze skargowej nie tylko w języku polskim, ale i w języku ukraińskim czy rosyjskim¹⁷, a więc językach rynków, na których polskie firmy są najbardziej aktywne.

Na przełomie lat 2013/2014 dzięki aktualizacji i dostosowaniu procedury skargowej do wymogów Wytycznych OECD, a także szeregowi działań popularyzujących Wytyczne oraz instytucję KPK OECD (warsztaty i szkolenia dla partnerów społecznych oraz organizacji pozarządowych¹⁸), wydawało się, że udaje się powoli odbudowywać reputację i zaufanie kluczowych środowisk do KPK OECD, nadszarpnięte przeprowadzeniem w przeszłości mediacji i rozpatrywania skarg na korporacje międzynarodowe (patrz: tabela nr 1) w sposób oceniany jako nieprofesjonalny, a także niespełnianiem przez KPK OECD w Polsce zawartych w Wytycznych ONZ dot. biznesu i praw człowieka kryteriów skuteczności pozasądowych mechanizmów rozpatrywania skarg (Wytyczna 31)¹⁹.

¹⁶ Opis procedury i wzór (nieobowiązkowy) zawiadomienia o naruszeniu Wytycznych OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych jest dostępna na stronie: http://www.paiz.gov.pl/files/?id_plik=21283. O ile kwestie dot. składania i rozpatrywania skarg są w niej jasno określone, jest dyskusyjnym czy równie pozytywnie można ocenić procedurę dotyczącą weryfikację danych / materiałów dowodowych dostarczanych przez strony.

¹⁷ http://www.paiz.gov.pl/kpk_oecd/dokumenty_do_pobrania.

¹⁸ Np. Warsztat dla NGOs „Wytyczne OECD dla Przedsiębiorstw Wielonarodowych. Odpowiedzialny biznes w kontekście globalnym”, 4 października 2013, Kraków, <http://www.allerhand.pl/index.php/pl/home/605-wytyczne-oecd-dla-przedsiębiorstw-wielonarodowych-warsztat-dla-organizacji-pozarządowych.html>.

¹⁹ „Zarówno państwowe, jak i niepaństwowe pozasądowe mechanizmy rozpatrywania skarg, by były skuteczne, powinny być:

(a) odpowiednio umocowane i rzetelne (*legitimate*): cieszące się zaufaniem grup interesariuszy, dla których są przeznaczone oraz dające możliwość rozliczenia z tego, czy proces rozpatrywania skargi prowadzony był w sposób uczciwy;

(b) dostępne: powinny być znane wszystkim grupom interesariuszy, dla których są przeznaczone i zapewniać odpowiednie wsparcie tym, którzy mogą zetknąć się z pewnymi barierami w dostępie do nich;

(c) przewidywalne: powinny zapewniać przejrzystą i znaną procedurę postępowania z precyzyjnie wyznaczonymi ramami czasowymi dla każdego etapu oraz jasność co do rodzaju procesów i ich możliwych rezultatów, a także metod monitorowania ich wdrożenia;

(d) sprawiedliwe: powinny zapewnić, by strony pokrzywdzone miały odpowiedni dostęp do źródeł informacji, konsultacji oraz profesjonalnych zasobów wiedzy niezbędnych do udziału w procesie rozpatrywania skarg na sprawiedliwych, zapewniających odpowiedni poziom informacji i szacunku warunkach;

Tabela 1. Wcześniejsze sprawy prowadzone przez KPK OECD²⁰

Firma	Przedmiot skargi	Data rozpoczęcia sprawy	Data zakończenia sprawy	Wynik
Frito Lay	molestowanie seksualne	2006	2008	Sprawa zakończona wyrokiem sądowym uniewinniającym
Frito Lay	łamanie praw związkowych	2006	2008	Sprawa zakończona wyrokiem sądowym skazującym
UPC	zwolnienie działacza związkowego	2004	2006	Nie zostały podjęte próby mediacji przez zarząd firmy
Hydrobudowa	odmowa wypłacenia 13-tej pensji oraz nagród jubileuszowych	2002	2005	Nie zostały podjęte próby mediacji przez zarząd firmy

Źródło: PAiIZ²¹

Niestety bardzo szybko okazało się, że podwaliny te są bardzo kruche i że brak jest pomysłu na stałą, formalną strukturę umożliwiającą współpracę z partnerami społecznymi i organizacjami pozarządowymi. W momencie bowiem gdy do KPK OECD ponownie zaczęły wpływać skargi, zmiany kadrowe sprawiły, że nie dochowano terminów przewidzianych w procedurach i wysiłek, jaki przy bardzo ograniczonych środkach włożono w latach 2013–2014 w przekonanie interesariuszy, że KPK OECD może działać skutecznie, niestety zaprzepaszczono poprzez brak działania.²² Z drugiej strony należy jednak odnotować, że choć The Business and Industry Advisory

(e) przejrzyste: powinny zapewniać stronom postępowania dostęp do informacji na temat jego przebiegu oraz dostarczać informacji na temat działania mechanizmu niezbędnych do budowania zaufania w jego skuteczność i realizacji interesu publicznego w tym zakresie;

(f) zgodne z prawami człowieka: powinny gwarantować, by wyniki postępowania i przedsięwzięte środki zaradcze były zgodne z uznanymi międzynarodowymi normami w zakresie praw człowieka;

(g) źródłem ciągłego doskonalenia się: powinny korzystać z odpowiednich środków, aby wyciągać wnioski służące poprawie tych mechanizmów i zapobieganiu powstawaniu szkód i podstaw do skarg w przyszłości.

W wymiarze operacyjnym mechanizmy te powinny być także:

(h) oparte na zaangażowaniu i dialogu: należy prowadzić konsultacje z grupami interesariuszy, dla których mechanizmy te są przeznaczone, odnośnie ich struktury i funkcjonowania, skupiając się na dialogu jako sposobie identyfikowania i rozwiązywania zgłaszanych kwestii spornych.”

Za: *Wytyczne dotyczące praw człowieka i biznesu. Wdrażanie Dokumentu Ramowego ONZ „Chronić, szanować i naprawiać”*, Polski Instytut Praw Człowieka i Biznesu, Częstochowa 2014, s. 46-47, http://pihrb.org/wp-content/uploads/2014/10/Wytyczne-ONZ-UNGPs-BHR-PL_web_PiHRB.pdf.

²⁰ Wszystkie przypadki dotyczyły naruszenia regulacji z rozdziału IV Wytycznych OECD - Zatrudnienie i stosunki pracy.

²¹ http://www.paiz.gov.pl/kpk_oecd/wazniejsze_sprawy_prowadzone_przez_kpk_oecd.

²² Wyjątkiem, choć zapewne dla niektórych rozczarującym, jest sprawa, która wpłynęła do KPK OECD w Polsce dnia 4 lutego 2014 r. Jak informuje na swojej stronie KPK OECD sprawa „dotyczyła możliwości złamania zasady określonej w rozdz. II pkt A 9. Wytycznych, w myśl której przedsiębiorstwa powinny powstrzymać się od: „podejmowania działań dyskryminacyjnych lub dyscyplinarnych skierowanych przeciwko pracownikom, którzy *bona fide* zgłaszają zarządowi lub, tam gdzie jest to właściwe – odpowiednim władzom przypadki zachowań sprzecznych z prawem, Wytycznymi czy polityką przedsiębiorstwa”. Zarzut dotyczył zwolnienia pracownika w efekcie zadawania pytań o zgodność z prawem przeprowadzenia sprzedaży majątku przez jedną ze spółek należących do grupy kapitałowej. Na podstawie szczegółowej analizy sprawy w dniu 16 maja 2014 polski KPK OECD podjął decyzję o odrzuceniu sprawy i zamknięciu postępowania w tej sprawie. Jednocześnie w związku z odrzuceniem KPK nie podał do wiadomości publicznej danych stron.” Za: PAiIZ, http://www.paiz.gov.pl/kpk_oecd/wazniejsze_sprawy_prowadzone_przez_kpk_oecd

Committee to the OECD (BIAC)²³ i The Trade Union Advisory Committee to the OECD (TUAC)²⁴ mają w Polsce swoich przedstawicieli (np. BIAC – Konfederację Lewiatan; TUAC zaś NSZZ Solidarność), nadal brak przedstawiciela sieci OECD Watch w Polsce.²⁵ Jest jednak duże prawdopodobieństwo, że wkrótce się to zmieni, ponieważ z wnioskiem o status organizacji członkowskiej sieci OECD Watch wystąpiła w październiku 2015 Koalicja CSR Watch Polska²⁶. Pojawienie się przedstawiciela OECD Watch w Polsce w sposób istotny ułatwiłoby nawiązanie bardziej formalnej współpracy pomiędzy KPK OECD a środowiskiem organizacji pozarządowych.

Należy podkreślić, że przestrzeganie przez przedsiębiorstwa międzynarodowe zasad ujętych w Wytycznych OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych, w tym w zakresie praw człowieka (rozdział IV Wytycznych OECD), których naruszenia są najczęstszym powodem zgłaszania skarg, powinno podlegać analizie i regulacji ze strony polskich instytucji państwowych z kilku powodów:

- Kwestia przestrzegania praw człowieka powinna być istotnym elementem oceny inwestycji zagranicznych w Polsce oraz reguł prowadzenia działalności gospodarczej przez polskich przedsiębiorców na terenie Polski i poza jej granicami. Znane są np. przypadki naruszeń podstawowych praw pracowniczych oraz nierówne traktowanie pracowników np. z Ukrainy, tak przez spółki z kapitałem zagranicznym, realizujące inwestycje w Polsce, jak i przez polskich przedsiębiorców. Przypadki takie szkodzą postrzeganiu Polski na arenie międzynarodowej jako demokratycznego państwa prawnego, w którym obowiązują jasne i uczciwe reguły prowadzenia działalności gospodarczej oraz zakaz dyskryminacji.
- Mając na uwadze rosnące znaczenie gospodarcze Polski i polskich przedsiębiorców, problem przestrzegania praw człowieka powinien być przedmiotem zainteresowania polskich władz w kontekście inwestycji zagranicznych polskich firm prowadzonych w krajach rozwijających się oraz prowadzenia przez nich odpowiedzialnej polityki w ramach łańcucha dostaw (ewentualne przypadki naruszeń praw człowieka przez kontrahentów/podwykonawców polskich przedsiębiorców).
- Polskie instytucje państwowe powinny być zainteresowane przestrzeganiem praw człowieka przez przedsiębiorców w związku z pozytywnym obowiązkiem państwa polskiego zapewnienia odpowiedniego poziomu przestrzegania praw człowieka na terenie Polski. Polska może być bowiem pociągnięta do odpowiedzialności międzynarodowej (np. przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka) w przypadku niezapewnienia odpowiednich

²³ www.biac.org.

²⁴ www.ituc-csi.org/tuac

²⁵ OECD Watch to międzynarodowa sieć organizacji społeczeństwa obywatelskiego promujących odpowiedzialność przedsiębiorstw. Celem OECD Watch jest informowanie szerszej społeczności organizacji pozarządowych na temat polityki i działalności Komitetu Inwestycyjnego OECD oraz testowanie skuteczności Wytycznych OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych. Więcej na stronie <http://oecdwatch.org/>.

²⁶ www.pihrb.org/koalicja.

instrumentów (w tym prawnoprocesowych) ochrony jednostek przed naruszeniami praw człowieka przez przedsiębiorców prowadzących działalność na terenie Polski.²⁷

²⁷ Beata Faracik, Nota koncepcyjna: O potrzebie reformy i wzmocnienia Krajowego Punktu Kontaktowego (KPK) OECD (czerwiec 2013), dostępna na <http://www.allerhand.pl/images/Nota1.pdf>.

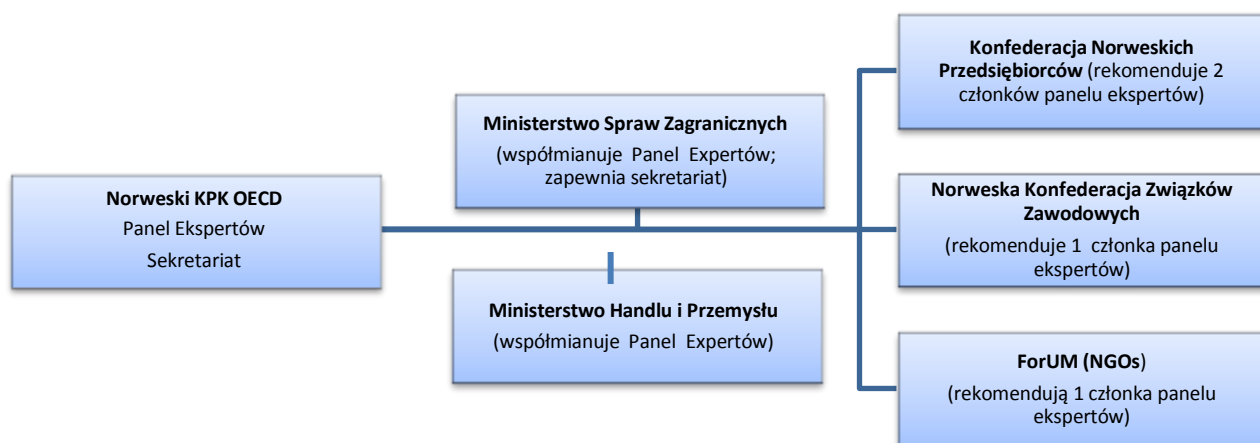
Dobre praktyki dotyczące funkcjonowania i struktury KPK OECD

Norwegia

Jeszcze kilka lat temu norweski KPK OECD borykał się z podobnymi problemami. Obecnie dzięki reformie spełnia zarówno Kluczowe Kryteria dla KPK (OECD Core Criteria dla KPK) jak i wyżej wspomniane zasady ujęte w Wytycznych ONZ dot. biznesu i praw człowieka.⁴

Głównym efektem przeprowadzonej w 2011 r. reformy było nadanie KPK w Norwegii nowej struktury, którą tworzy obecnie czworo indywidualnie mianowanych ekspertów, wspieranych przez kilkusobowy sekretariat.

Partycypacyjny sposób wyłaniania ekspertów (propozycje osobowe zgłaszają wszyscy partnerzy KPK OECD, i to spośród nich są wyłaniany członkowie KPK OECD – patrz grafika nr 1 poniżej) sprawił, że KPK cieszy się obecnie dużym zaufaniem zarówno środowisk biznesu, jak i pozarządowych. To zaś przekłada się na duże poważanie wypracowywanych w trakcie rozpatrywania skargi i procesu mediacji rekomendacji, których zignorowanie przez przedsiębiorstwo pociąga za sobą niekorzystne dla niego konsekwencje ze strony odpowiedzialnych inwestorów.

Grafika nr 1. Za: "Annual Report Norwegian NCP 2011–2012"²⁸, s. 4

Dania²⁹

W Danii od 1 listopada 2012 r. rolę KPK OECD pełni Danish Mediation and Complaints-Handling Institution for Responsible Business Conduct (Duńska Instytucja ds. Mediacji i Rozpatrywania Skarg dot. odpowiedzialnego postępowania biznesu; dalej Instytucja). Została ona powołana na mocy ustawy przyjętej przez duński parlament w dniu 12 czerwca 2012 r. (Act no. 546 of 18 June 2012) w wyniku działań zidentyfikowanych jako potrzebne i wpisanych do realizacji w Drugim Krajowym

²⁸ Annual Report Norwegian NCP 2011–2012, <https://www.danskerhverv.dk/Nyheder/Documents/2013%20bilag/5414-ExtendedAnnualReport-3-web%20FINAL.pdf>.

²⁹ www.businessconduct.dk.

Planie Działań na rzecz CSR na lata 2012–2015.³⁰ Uznano bowiem, że jedynie ustawowe korzenie nowego pozasądowego mechanizmu rozpatrywania skarg zapewnią jej odpowiednie umocowanie i szacunek otoczenia, w tym administracji publicznej.³¹

Aktualnie w skład Instytucji wchodzi pięcioro członków: przewodniczący, niezależny ekspert o specjalizacji w obszarze biznesu, praw człowieka i odpowiedzialności przedsiębiorstw oraz 3 członków mianowanych przez następujące organizacje:

- Confederations of Danish Industries (Konfederacje Duńskiego Przemysłu),
- the Danish Confederation of Trade Unions (Duńska Konfederacja Związków Zawodowych),
- the Danish 92 Group (stowarzyszeniem 23 duńskich organizacji pozarządowych).

Dania jest przykładem kraju, który reformę KPK OECD wpisał jako działanie do realizacji w ramach Krajowego Planu Działań ds. CSR, a następnie w ramach działań wpisanych do realizacji w ramach duńskiego Krajowego Planu Działań w obszarze biznesu i praw człowieka podjął dalsze działania wzmacniające tę instytucję.

Instytucję tę wyposażono w możliwość rozpatrywania skarg na naruszenia praw człowieka i naruszenia wytycznych międzynarodowych zarówno przez przedsiębiorstwa prywatne, jak i władze publiczne (patrz sekcja 4.3 Duńskiego Planu Działań w obszarze biznesu i praw człowieka)³² oraz inne prywatne organizacje, w tym organizacje pozarządowe. Co więcej, duński KPK OECD może wszczynać postępowania z własnej inicjatywy, co pozwala mu na bycie proaktywnym w sytuacjach o istotnym znaczeniu. Gdy do Instytucji wpłynie skarga na jakieś przedsiębiorstwo, w pierwszej kolejności informuje ona dane przedsiębiorstwo o tym fakcie i daje mu, w ramach procedury rozpatrywania skargi, dwa miesiące na polubowne rozwiązanie sprawy ze skarżącym, bez udziału i zaangażowania Instytucji. Jeśli firma w tym czasie nie rozwiąże sporu w sposób satysfakcjonujący, Instytucja dokonuje wstępnej oceny skargi i w oparciu o jej wynik proponuje podjęcie mediacji lub przeprowadzenie dochodzenia; w zależności od jego wyniku wydaje publiczne oświadczenie. Jak podkreśla się w informacjach nt. zasad funkcjonowania Instytucji, przy jej tworzeniu zadbano o to, aby spełniła ona wszystkie kluczowe kryteria efektywnej procedury skargowej zgodnie z Wytycznymi ONZ dot. biznesu i praw człowieka (Wytyczna nr 31) oraz Wytycznymi OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych.

³⁰ Responsible growth – Action Plan for Corporate Social Responsibility 2012-2015, http://csrgov.dk/file/318420/uk_responsible_growth_2012.pdf, 22.10.2015, s. 7; “Mediation and grievance mechanism for responsible business conduct. The Government will present a bill on the creation of a mediation and grievance mechanism for responsible business conduct, where cases involving potential breaches by Danish companies of international CSR guidelines, including human rights violations, can be investigated. The mediation and grievance mechanism must comply with the UN guiding principles on business and human rights and the OECD’s guidelines on multinational enterprises. The initiative is a follow-up on the Agreement on the 2012 State Budget between the Government and the political party Enhedslisten.”

³¹ Danish National Action Plan – implementation of the UN Guiding Principles on Business and Human Rights, marzec 2014, s. 20, section 4.3.

³² Danish National Action Plan – implementation of the UN Guiding Principles on Business and Human Rights, marzec 2014, s. 16.

Oczywiście duńska Instytucja podejmuje także działania promocyjne i popularyzatorskie, m.in. poprzez prowadzenie portalu www.businessconduct.dk, realizację badań dot. znajomości wśród duńskich firm Wytycznych OECD i Wytycznych ONZ, publikację materiałów informacyjnych w kilku językach i ich rozpowszechnianie za pośrednictwem ambasad duńskich na świecie, które mają także za zadanie informowanie lokalnych interesariuszy o duńskim KPK OECD i jego roli oraz o obowiązkach duńskich firm; a także wypracowywanie wytycznych dot. *due diligence* w łańcuchu dostaw i polubownego rozwiązywania sporów w oparciu o wewnątrzfirmowe mechanizmy rozwiązywania sporów.

*Holandia*³³

Podobnie do wcześniej przedstawionych KPK OECD holenderski KPK składa się z Sekretariatu zapewnianego przez ministerstwo spraw zagranicznych oraz ciała eksperckiego, w skład którego wchodzi niezależni rzeczoznawcy o różnych specjalizacjach oraz przedstawiciele administracji publicznej/różnych ministerstw, pełniący rolę członków-doradców, lecz niemający prawa głosu podczas prac ciała eksperckiego. Sformalizowana jest także współpraca z NGOs i partnerami społecznymi – oprócz swoistego minimum w postaci czterech spotkań kwartalnych rocznie, na które zapewniono środki, dodatkowo w budżecie KPK przewidziano także fundusze na organizację dwóch wydarzeń rocznie promujących Wytyczne OECD. Aspektem wartym uwagi jest także fakt, że KPK OECD posiada mandat, aby badać kwestie sektorowe, wydaje tzw. *follow-up statements* oraz przesyła sprawozdania bezpośrednio rządowi holenderskiemu.

*Wielka Brytania*³⁴

KPK OECD, do którego trafia największa liczba zawiadomień o naruszeniu Wytycznych OECD, czyli KPK brytyjskie, tworzy trójce ekspertów – pracowników Department for Business, Innovation & Skills, których wspiera Rada Sterująca, w skład której wchodzi przedstawiciele wszystkich grup interesariuszy, o doświadczeniu w różnych obszarach. Brytyjskie KPK OECD wyróżnia także wykorzystywanie do prowadzenia spraw niezależnych mediatorów (co pozwoliło na wypracowanie dużego poziomu zaufania do KPK OECD), publikowanie *follow-up statements* oraz opracowywanie planu promowania Wytycznych OECD.

³³ <http://www.oecdguidelines.nl/ncp>.

³⁴ <https://www.gov.uk/guidance/uk-national-contact-point-for-the-organisation-for-economic-co-operation-and-development-oecd-guidelines-for-multinational-enterprises>.

Rekomendacje dotyczące poprawy efektywności funkcjonowania KPK OECD w Polsce³⁵

- Mediacje to z pewnością trudny, ale jednocześnie jeden z najbardziej efektywnych i trwałych sposobów rozwiązania sporów. Rekomendowane jest zatem, by wzmocnić potencjał KPK OECD w Polsce poprzez usunięcie instytucjonalnych i strukturalnych barier, które ograniczają możliwości jego funkcjonowania. Zważywszy, że KPK OECD jest jednym z mechanizmów rozwiązywania sporów, o których mowa w III Filarze Wytycznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka³⁶, warto wykorzystać szansę, jaką daje proces prac nad Krajowym Planem Działań w obszarze biznesu i praw człowieka³⁷, aby wzmocnić rolę i efektywność KPK OECD, podobnie jak to zrobiła Dania. W tym kontekście warto także rozważyć czy usytuowanie KPK OECD w PAIILZ jest rozwiązaniem, które należy utrzymać czy może jednak należy rozważyć inną jego 'lokalizację'.
- Jednym z elementów wzmocnienia KPK OECD i zapewnienia jego niezależności i bezstronności jest utworzenie międzysektorowego ciała doradczego przy KPK OECD, które z jednej strony wsparłoby KPK w stworzeniu krótko- i długoterminowej strategii działania KPK OECD, jak również byłoby odpowiedzialne za rozpatrywanie skarg na przedsiębiorstwa. Wydaje się, że ze względu na rolę, jaką odgrywają partnerzy społeczni i organizacje społeczeństwa obywatelskiego, warto rozważyć opcję, w której skład takiego ciała obejmowałby niezależnego przewodniczącego KPK OECD (tryb wyboru uwzględniający wyrażenie aprobaty wszystkich kluczowych interesariuszy), niezależnego/ych eksperta/ów, przedstawicieli krajowych członków organizacji TUAC, BIAC i OECD Watch reprezentujących 3 kluczowe grupy interesariuszy, a także przedstawiciela Sekretariatu KPK OECD. Ciało to powinno mieć wsparcie w Sekretariacie, którego lokalizacja w PAIILZ, przy założeniu, że ciało eksperckie będzie niezależne w podejmowaniu decyzji, nie będzie wówczas miała większego znaczenia.

Udział przedstawicieli administracji publicznej w ciele doradczym/sterującym jest niewskazany z powodu potencjalnego konfliktu interesów, szczególnie w sytuacji, gdy do

³⁵ Część rekomendacji zawartych w niniejszej części była już prezentowana przez autorkę niniejszego opracowania już w 2013 r. w: Beata Faracik, Nota koncepcyjna: O potrzebie reformy i wzmocnienia Krajowego Punktu Kontaktowego (KPK) OECD, czerwiec 2013, <http://www.allerhand.pl/images/Nota1.pdf>.

³⁶ Wytyczna nr 25 i komentarz do niej – patrz przypis nr 5.

³⁷ W lipcu 2015 r. w liście wystosowanym przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych do Polskiego Instytutu Praw Człowieka i Biznesu poinformowano o wskazaniu tego resortu jako odpowiedzialnego za koordynację działań mających doprowadzić do wypracowania i przyjęcia Krajowego Planu Działań w obszarze biznesu i praw człowieka wdrażającego Wytyczne ONZ dotyczące biznesu i praw człowieka przez polską administrację. List ten, będący odpowiedzią na apel ponad 30 CSOs i związków zawodowych, jest dostępny na stronie: http://pihrb.org/wp-content/uploads/2015/07/odpowiedz_MSZ_na_apel_30_organizacji_ws._NAP_on_BHR.pdf.

KPK wpłynęłaby skarga na przedsiębiorstwo z udziałem Skarbu Państwa lub też przezeń kontrolowane. Można natomiast rozważyć wariant holenderski, tj. sytuację, w której przedstawiciele administracji wchodzi w skład ciała doradczego/sterującego, ale nie mają prawa głosu przy podejmowaniu decyzji dotyczących rozpatrywania skarg.

- Rozważając reformę KPK OECD należy pamiętać o tym, aby sam KPK OECD był:
 - „widoczny”: miał możliwość i podejmował działania informacyjne i promujące Wytyczne OECD;
 - przystępny: aby dostęp/kontakt z KPK i proces składania skargi nie był uciążliwy, zaś sam KPK reagował szybko na zapytania stron w trakcie rozpatrywania skargi;
 - przejrzysty: m.in. publikował wyniki rozpatrywanych spraw;
 - odpowiedzialny i rozliczalny względem interesariuszy, partnerów społecznych, parlamentu, m.in. dzięki regularnym spotkaniom czy corocznym raportom.
- Podczas reform należy także pamiętać, aby proces rozpatrywania skarg spełniał kryteria wskazane w Wytycznych ONZ dot. biznesu i praw człowieka (Wytyczna nr 31) oraz minimalne kryteria wskazane przez OECD Watch, a więc był:
 - bezstronny: zapewniał bezstronność podczas rozpatrywania skarg;
 - przewidywalny: zapewniał jasną i łatwo dostępną publicznie informację nt. roli KPK OECD i procesu skargowego;
 - sprawiedliwy: umożliwiał stronom udział w procesie na równych i sprawiedliwych zasadach;
 - zgodny/kompatybilny z Wytycznymi: tzn. był oparty na zasadach wskazanych w Wytycznych OECD.
- Zapewnienie współpracy z niezależnymi ośrodkami prawnymi oraz Biurem Rzecznika Praw Obywatelskich w zakresie wsparcia merytorycznego przy rozpatrywaniu kierowanych do KPK OECD skarg.
- Zwiększenie zasobów ludzkich KPK OECD do min. 2 osób dedykowanych do tego zadania w wymiarze co najmniej ½ etatu każda. Zatrudnienie dwóch osób zamiast jednej przyczyni się do zmiany dynamiki pracy Punktu oraz zmniejszy ryzyko przerwania ciągłości działań w przypadku odejścia jednej z nich.
- Wpisanie we wskaźniki uczestnictwo w 1 międzynarodowym i 1 krajowym szkoleniu z zakresu mediacji rocznie, co pozwoli KPK na stworzenie sieci ekspertów i organizacji współpracujących oraz poznanie i włączenie się w europejskie trendy w instytucjach zajmujących się mediacjami.
- Udział KPK OECD w KPK Peer Review, będących doskonałą okazją do porównania doświadczeń i wychwycenia dobrych praktyk.

- Wpisanie we wskaźniki (jako załącznik) rocznej strategii rozwoju KPK (podstawa do sprawozdania).
- Wpisanie we wskaźniki co najmniej jednego seminarium skierowanego do związków zawodowych, NGO lub innych interesariuszy, którzy mogą być zainteresowani składaniem skarg do KPK OECD. Jeśli chodzi o promocję Wytycznych OECD wśród firm, nacisk powinien zostać położony na dotarcie i edukację firm otrzymujących od państwa wsparcie finansowe jakiegokolwiek rodzaju.

Powyższe działania mogą być realizowane jedynie w przypadku, gdy zapewnione zostaną zwiększone środki finansowe na działalność KPK OECD. Rekomendowane jest podpisanie przez resort sprawujący nadzór nad PAIiZ oddzielnej umowy z PAIiZ odnośnie działalności KPK OECD, co zapewni wydatkowanie środków zgodnie z ich przeznaczeniem (nieprzenoszenie ich na inne działania lub szkodliwe oszczędzanie).